

Het Uiergezondheidscentrum Nederland staat voor de uitdagende taak het aantal mastitisgevallen in Nederland te verminderen van 25 naar 15 procent in vijf jaar tijd. Opdrachtgevers LTO Nederland, de Nederlandse Zuivel Organisatie en het Productschap Zuivel leggen de lat hoog.

Eén voor één verlaten de veehouders de vergadering. Theo Lam, directeur van het nieuwe Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) (zie kader), en Henk van der Zwaag, manager veehouderij bij de Gezondheidsdienst voor Dieren, blijven wat vermoeid achter. De hele middag hebben Lam en Van der Zwaag overleg gehad met veehouders uit het Uiergezondheidspanel (UG-panel). Deze afgevaardigden van tien dierenartspraktijken beoordeelden de eerste plannen van het UGCN.

Hoe concreet zijn de plannen die jullie bespreken met het UG-panel?

Van der Zwaag: 'Vanmiddag hebben we bijvoorbeeld gesproken over de relatie tussen hoe vies een uier is en het voorkomen van mastitis. Willen veehouders een scorekaart om te bepalen of de uiers van de veestapel schoon of vies zijn? Volgens het panel heeft zoiets alleen zin als er binnen een studiegroep of via de dierenarts een vervolgtraject bij hoort. Het gros van de veehouders is heel gemotiveerd om actief op het bedrijf aan de slag te gaan, maar dan het liefst in groepsverband.'

Op welke manier hebben jullie de grote lijn van het UGCN bepaald?

Van der Zwaag: 'In 2003 zijn 380 boeren geëquipeerd. Daarbij is onderzocht welke kennis in het algemeen ontbreekt en hoe boeren bestaande kennis gebruiken. De conclusie was dat kennis, houding en gedrag de belangrijkste punten zijn in de aanpak van uiergezondheid. Zestig procent van de veehouders vindt een bedrijfsbehandelplan nuttig, slechts vijftien procent past het toe. Er is duidelijke

verschil tussen kennis en het gebruik daarvan. Iedereen weet dat het beter is koeien met een hoog celgetal als laatste te melken, maar toch gebeurt het niet. Waarom doen mensen iets niet?'

Helpt het wanneer de kosten die mastitis met zich meebrengt beter inzichtelijk zijn per bedrijf?

Lam: 'Natuurlijk spelen de kosten mee in de aanpak van mastitis, maar het is niet de belangrijkste reden. Afgelopen zondag werd ik 's ochtends vroeg uit bed gebeld voor een koe met een acute coliaanval. Toen ik op het bedrijf kwam was het al te laat. Dan denkt zo'n boer echt niet meteen aan de kosten, hij baalt dan gigantisch van die dode koe. Geld speelt pas later een rol. Uit onderzoek blijkt dat de grootste frustraties rondom mastitis juist door de onderbreking van het werkritme ontstaan en door de onduidelijkheid over genezing.'

Hoe bereikt de kennis die al aanwezig is, de veehouder straks wel?

Van der Zwaag: 'De rundveepracticus blijkt voor ziekten de belangrijkste informatiebron voor de veehouder.'
Lam: 'Voor ons reden om in de toekomst de boer via de dierenarts te motiveren en te stimuleren met nieuwe informatie uit onderzoek, of met specifieke toepassingen om de uiergezondheid te verbeteren. Op het moment proberen we dat ook in de tien praktijken uit. Daarnaast streef ik ernaar straks ook met mensen uit de veevoeding, de fokkerij en de melkwinning samen te werken. Samenwerking is heel belangrijk om de uiergezondheid van de Nederlandse veestapel op een hoger niveau te krijgen.'

*Henk van der Zwaag:
'Rundveepracticus is
belangrijkste
informatiebron voor
veehouder'*

*Theo Lam:
'Via samenwerking
uiergezondheid
op hoger niveau
krijgen'*

Negen miljoen euro voor tien procent minder mastitis

In Nederland heeft jaarlijks 25 procent van de veestapel te maken met een vorm van mastitis. Voor melkveehouders resulteert dit in een gezamenlijke kostenpost van ruim honderd miljoen euro. Deze kosten van uierontsteking en de invloed op welzijn en diergezondheid zijn voor LTO rundveehouderij, de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) en het Productschap Zuivel (PZ) reden om zich te richten op tien procent min-

der mastitisgevallen in 2009. LTO, NZO en PZ trekken hiervoor negen miljoen euro uit. Of de gestelde doelen gehaald worden is grotendeels afhankelijk van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) die de coördinatie en uitvoering van de plannen in handen heeft. Hiervoor richtte de GD het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) op. Dierenarts Theo Lam fungeert als directeur van het centrum.

Het streven van het UGCN is het aantal mastitisgevallen van 25 procent per bedrijf te verminderen naar 15 procent in vijf jaar tijd. Dat klinkt erg ambitieus.

Lam: 'Dat is het ook, maar ik heb er een heel goed gevoel bij. Vijftien jaar geleden was er veel vooruitgang in dit onderwerp. We hadden celgetalprojecten, de mastitisplanner en veel promovendi hielden zich met uiergezondheid bezig. De laatste vijf jaar is er op dit gebied minder onderzoek gedaan, maar nu is er een ware revival in mastitisonderzoek gaande. Vanuit deze positie proberen dit resultaat te halen is eerder uitdagend dan angstaanjagend.'

Van der Zwaag: 'De lat ligt hoog. Daarom hebben we als GD bij het aanvaarden van de opdracht als voorwaarde gesteld dat alles op een centraal punt geregeld wordt. Deze verbetering is alleen haalbaar wanneer je zowel het onderzoek als de toepassing in de praktijk mee kunt nemen in de plannen.'

Welke verdeelsleutel hanteren jullie voor de beschikbare negen miljoen euro in de komende vijf jaar?

Van der Zwaag: 'Voor zestig procent van het budget ligt de focus op ondersteuning. Het is een soort innovatiefonds, waardoor meewerkende praktijken en studiegroepen een startondersteuning krijgen om de uiergezondheid te verbe-

teren, bijvoorbeeld om zo'n uierscorekaart te ontwikkelen en te testen. Het geld is niet voor de ontwikkeling van producten op grote schaal, daarvoor moet de markt zijn werking weer doen. De overige veertig procent gaat naar toegepast onderzoek. Elke onderzoeksvraag moet binnen vijf jaar tot vermindering van mastitis leiden. Langetermijnonderzoek hoort niet thuis in dit project, daar zijn andere fondsen voor. Die onderzoeken horen niet door melkgeld betaald te worden.'

Welk soort onderzoeksvragen liggen er nu?

Lam: 'Hoe komt het dat bacteriologisch onderzoek vaak negatief is? Dat is een mogelijke onderzoeksvraag. Het gebeurt vrij vaak dat boeren monsters insturen waarna niets gevonden wordt in de melk. Een andere vraag is: waarom helpt de behandeling van een koe niet altijd?'

Van der Zwaag: 'Niet alle vragen gaan direct over de uiergezondheid, maar bijvoorbeeld over de gemiste opbrengsten als gevolg van mastitis. Hoe communiceer ik het best richting de veehouder is eveneens een onderzoeksvraag. Bij alles wat we onderzoeken blijft de kern: binnen vijf jaar móet het resultaat opleveren.'

Christel van Raay

Henk van der Zwaag: 'Binnen vijf jaar moet het resultaat opleveren'

Uiergezondheids centrum van start